



**Nieuwsbrief
nr.23/december 2024**

Beste Vrienden,

Het kruiswegparkje in St. Gerlach is winterklaar. De bloembollen zijn in november geplant en er staan twee bankjes die we in het voorjaar willen gaan plaatsen. Ook het klooster van de zusters van de priorij van Regina Pacis is gereed voor het voorjaar nadat we met een groep Vrienden en vrijwilligers vanuit natuurorganisaties er tientallen fruitbomen geplant hebben. Ze zullen het komende voorjaar kleur aan onze natuur en aan ons leven gaangeven en hopelijk helpen bij de nieuwe inrichting van het landschap, die de kans op wateroverlast vermindert.

Ook thuis maken we ons klaar. De meesten van ons zullen in de Advent de kerstversieringen hebben aangebracht. Ook de Gerlachuskerk van Houthem is al met kerstbomen versierd en klaar voor het komende Octaaf. Het Kerstkind en het Octaaf van St. Gerlach mogen komen!

In deze nieuwsbrief treft u o.a. het programma van het Octaaf 2025 aan met speciale aandacht voor de opening op 5 januari a.s. van het Jubileumjaar dat in de Banholtse Gerlachusparochie gevierd gaat worden. In deze nieuwsbrief wordt het verhaal van St. Gerlach nog eens in grote lijnen verteld aan de hand van de glas-in-loodramen van de jubilaris, de 150 jaar oude kerk van Banholt. Zij is, voor zover bekend, samen met de Gerlachuskerk in Houthem de enige aan St. Gerlach gewijde kerk ter wereld. U kunt alvast de pelgrimstocht op 5 januari a.s. van Houthem naar Banholt noteren in uw agenda, evenals de datum van 5 juli 2025 voor een theatervoorstelling op het kerkplein van Banholt precies zes maanden later. Daarin zal o.a. het verhaal van de door Houthem aan Banholt verkochte kerkklok aan de orde zal komen.

We wensen u alvast een zalig kerstfeest en een zalig nieuwjaar en zien u graag terug in het nieuwe jaar, bijvoorbeeld op **7 januari 2025** bij het Octaaf. Voor die dag van het Octaaf zijn de Vrienden van St. Gerlach in het bijzonder in Houthem-St. Gerlach bij het graf van St. Gerlach uitgenodigd voor de H. Mis van 10.00 uur.

Met vriendelijke groet,

Bestuur Vrienden van St. Gerlach

PLANTEN VOOR ST. GERLACH BIJ HET KLOOSTER REGINA PACIS



Boven: een priester wijdt de boomgaard aan St. Gerlach en strooit over het weiland zand van St. Gerlach. Daarna begint de aanplant, waarin het team VvSG zich niet onbetuigd laat.



OCTAAF SINT GERLACH

THEMA: "Geef kleur aan je leven, zoals Gerlachus deed"

Alle pelgrims zijn iedere dag van harte welkom.

Zondag 5 januari: Opening Octaaf, FEESTDAG ST. GERLACH

07.30 uur: **Vertrek** pelgrims van Banholt uit Houthem, Gerlachuswandeling.
08.00 uur: **H. Mis** Scouting St. Gerlach (St. Pieter, Maastricht), eigen celebrant.
09.30 uur: **Hoogmis**; celebrant **Mgr. P. Hoogmartens**, bisschop van Hasselt
Zang: **Kerkelijk Zangkoor St. Caecilia**, Houthem-St. Gerlach.
Erewacht + klaroencorps: **Schutterij St. Martinus**, Houthem-St. Gerlach.
Kinderwoorddienst.

Maandag 6 januari: Driekoningen, LLTB

10.00 uur: **Hoogmis**; celebrant **Mgr. R. Maessen**, Bisdom Roermond.
Zang: **Gemengd Zangkoor Avanti**, Banholt.

Dinsdag 7 januari: Zij Actief en Huiskamer Houthem

10.00 uur: **Hoogmis**; celebrant **pastoor-deken P. Bronneberg**, Gulpen.
Zang: **Gemengd Kerkelijk Zangkoor**, Berg en Terblijt.

Woensdag 8 januari: pelgrims uit Meerssen en parochie-vrijwilligers

19.30 uur: **Hoogmis**; celebrant **pater W. van Meijgaarden SSS**, Ulestraten.
Zang: **Basilica Koor**, Meerssen.
20.30 uur: **Vrijwilligersavond** met lezing in Zaal Via Belgica 2
in Paviljoen Château St. Gerlach.

Donderdag 9 januari: Dag voor Maria-groeperingen

19.00 uur: **Hoogmis**; celebrant **Mgr. J. Vries**, Maastricht.
Zang: **Gemengd Kerkelijk Zangkoor Suëstra**, Susteren.

vrijdag 10 januari: St. Servaas broederschappen

10.00 uur: **Hoogmis**; celebrant **pastoor-deken J. Dautzenberg**, Maastricht.
Zang: **Kerkelijk Zangkoor St. Caecilia**, Valkenburg.

Zaterdag 11 januari: pelgrims uit Berg, dag voor religieuzen

19.00 uur: **Hoogmis**; celebrant **rector L. Hendriks**, Rolduc
Zang: **Orphée**, Houthem-St. Gerlach.
Instrumentaal: **Brassband St. Gerlach**, Houthem-St. Gerlach.

Zondag 12 januari: Sluiting Octaaf, broederschap OLV Kevelaer

09.30 uur: **Hoogmis**; celebrant **pastoor G. Dölle**, Hulsberg.
Zang: **Dameskoor Cantate**, Sittard.
Kinderwoorddienst.
14.00 uur: **H. Mis** Filippijnse Gemeenschap in Limburg, eigen celebrant.

Dagelijks: - Zegening en uitdelen Gerlachusbroodje
- Verering relikwie van St. Gerlach

“EIGENZINNIG, DOORTASTEND EN SAAMHORIG”

ofwel: “150 jaar Gerlachuskerk in Tebannet”

In 2025 viert de parochie St. Gerlach in Banholt (“Tebannet”) en Terhorst dat 150 jaar geleden de St. Gerlachuskerk gebouwd werd. Aan deze bouw ging een turbulente geschiedenis vooraf, die centraal staat in het boek “De Klompenraad uit de Dalestraat” van Harry van der Bruggen, dat binnenkort verschijnt. Het Jubileumjaar wordt op 5 januari 2025 geopend met een Gerlachuswandeling van Houthem naar Banholt (in andere jaren lopen de Banholtenaren in het Octaaf van St. Gerlach andersom, van Banholt naar Houthem), gevolgd door een Hoogmis in Banholt. In het Paasweekend van 19t/m 21 april 2025 is er een expositie in de kerk en op 5 juli 2025 een theatervoorstelling op het kerkplein. Tenslotte is er op 27 september 2025 een escape room voor jong (en ouder). De aandacht voor jongeren typeert Banholt, waar tradities al van jongs af aan o.a. via Jonkheid en Carnaval worden beleefd en waar de kerk al 150 jaar een verbindende factor is voor de Banholtenaren. We spraken met Nicky Tossings, de voorzitter van de tegenwoordige Stichting Klompenraad, die het jubileum met hulp van de vele vrijwilligers in Banholt organiseert over Banholt en het jubileum.

Nicky, niet elk dorp heeft een Klompenraad. Wat moeten we ons daarbij voorstellen?

We zijn al meer dan een jaar geleden vanuit de Klompenraad begonnen met de voorbereidingen van het Jubileumjaar. Daarvoor hebben we ons verdiept in de geschiedenis van het dorp. Ik weet niet of je die kent, maar vroeger waren de mensen in Banholt aangewezen op de kerk in Mheer. Op een gegeven zou Mheer een nieuwe kerk krijgen. Maar Banholt had meer parochianen dan Mheer en zou daarom meer geld moeten inbrengen. Vanuit Banholt werd aangegeven dat men wel wilde meebetalen aan de kerk, maar dan zou die wel precies tussen beide dorpen in moeten komen te staan. Maar in Mheer staat het kasteel van de baron. Met dit voorstel ging Mheer (en dan met name de baron als grootste geldschietter van de kerk) niet akkoord. De Banholtenaren waren echter eigenzinnig: als niet aan hun voorwaarde zou worden voldaan, dan zouden ze zelf een kerk in Banholt bouwen. En zo is het ook gebeurd. De groep Banholtenaren die het voorstel deed kwam in Banholt bijeen in een herberg in de Dalestraat. Die groep noemde zich daarom op een gegeven moment de Klompenraad van de Dalestraat. De groep is bijeengebleven bij de bouw van de kerk en ook nog daarna. Dus die Klompenraad, dat is iets unieks uit Banholt.



St. Gerlachuskerk te Banholt

Links: de kerk van Banholt, begin 20^{ste} eeuw, nog zonder de huidige hoge kerktoren.



Sittardenaar Hubertus Nijssen, de eerste rector van Banholt in 1881.

Maar toen moest er nog een pastoor komen, toch?

Ja, toen begon wat nu bekend staat als de kerkstrijd van Banholt. Toen de kerk klaar was, volgde geen erkenning van Banholt als zelfstandige parochie. Het werd een rectoraat dat onder Mheer bleef vallen. Alleen de lekenbediening mocht in Banholt plaatsvinden. Voor huwelijk, communie en begrafenissen moesten de Banholtenaren naar Mheer. Pas in 1939 werd Banholt een zelfstandige parochie. De Klompenraad heeft bij de bouw van de kerk, maar zeker ook in de periode daarna een actieve rol gespeeld bij de totstandkoming van deze parochie. Als je ziet hoeveel brieven naar het bisdom zijn gestuurd en zelfs naar de koning, dan realiseer je je dat dit de nodige voeten in de aarde heeft gehad.

Is er ook vanuit jouw voorvaderen een link naar de eerste Klompenraad?

Ik ben zelf, net als mijn moeder, van Banholt, maar we hebben in de familie geen link richting de oprichters van de Klompenraad. Dat neemt niet weg dat in Banholt wel degelijk nog nazaten wonen van die strijders van het eerste uur. 150 jaar is ook nog niet zo heel lang geleden. Je spreekt dan over een kleinzoon van zo een voorvechter, die in het dorp woont.

Leeft deze geschiedenis nog op een of andere manier voort in het dorp?

Ja, kijk, deze strijd met Mheer is er lang gebleven. Die is er nog steeds, maar nu is het een gezonde strijd. Toen ik op de basisschool zat werden er liedjes over en weer gezongen, maar nu is het sportieve realiteit, die bijvoorbeeld met Carnaval speelt en met de Jonkheid. Maar we werken nu samen. Ik denk wel dat die eigenzinnigheid, die doortastendheid en de saamhorigheid die er toen in het dorp was, die zie je nu nog steeds terug. Alle activiteiten die je hier ziet geven het dorp een eigen identiteit. Als vreemdeling is het niet gemakkelijk om te aarden. Je kunt wel aansluiten, maar je moet daarvoor een beetje je bestdoen. Dat neemt niet weg dat we in het Jubileumjaar zoveel mogelijk mensen en al onze verenigingen bij de activiteiten willen betrekken. Deze brede saamhorigheid is de kracht van het dorp, van de gemeenschap. Ook op het eigenzinnige zijn we trots want zo houdt je het dorp levend.

Daarvoor is het denk ik ook belangrijk om het verhaal aan de nieuwe generaties door te geven.

Ja, zeker. We willen op een hedendaagse manier het oude verhaal vertellen. Een boek en een expositie, dat klinkt misschien wat ouderwets, maar we maken die tentoonstelling wel geschikt voor kinderen. Bijvoorbeeld door audio-fragmenten te gebruiken en door kinderen mee te laten doen door ze zelf het verhaal van het dorp anno 2025 op papier te laten zetten. Dat dwingt hun ook om na te denken over het belang van de kerk voor het dorp in de komende 50 of 100 jaar. Die verhalen van de kinderen doen we dan in een schatkist, die pas door een volgende generatie over 50 of 100 jaar mag worden geopend. De toekomstige Banholtenaren kunnen dan zien hoe wij nu over het dorp denken. Er komt ook een theatervoorstelling over de geschiedenis van de bouw van de kerk. Het script daarvoor is recent herschreven op basis van een script van 70 jaar geleden. Verder is er een escape-room in de kerk, vooral voor kinderen. Dat hebben ze al een keer in Reijmerstok gedaan en daar was het een succes. Zo leren de kinderen (maar ook volwassenen) op een speelse manier de geschiedenis en het kerkgebouw,

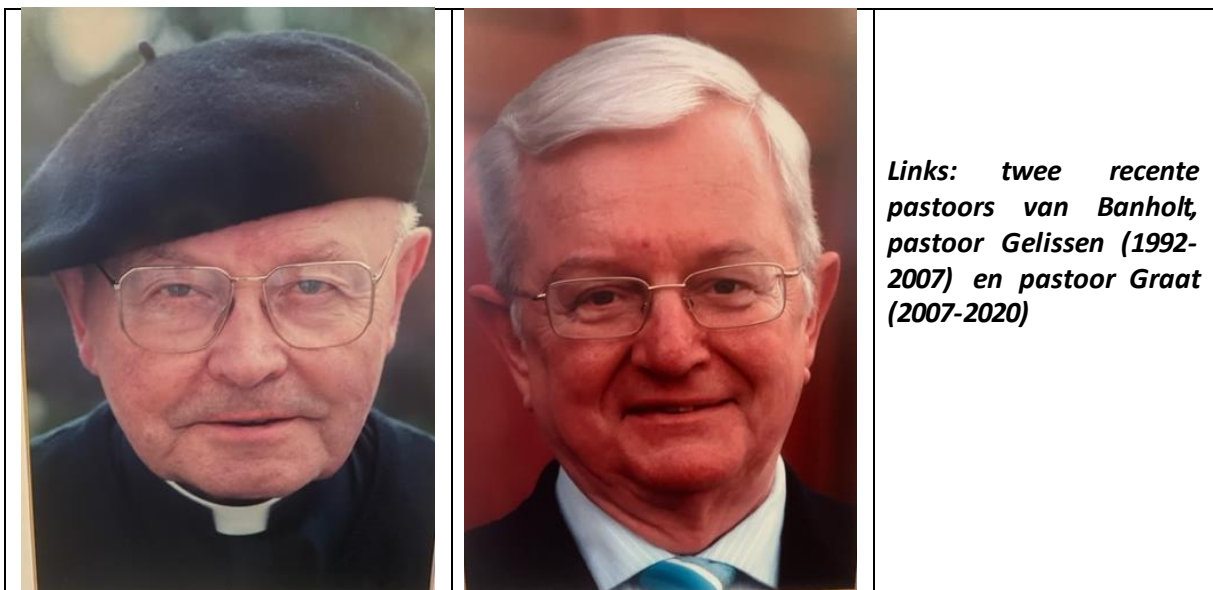
inclusief sacristie en toren, kennen. We willen op een hedendaagse manier iedereen bereiken. We moeten het op een leuke manier doen.

Maar de kern van het verhaal blijft, neem ik aan, wel de tijd van de eerste Klompenraad?

Ja, dat is het grootste deel van de theatervoorstelling. De theatervoorstelling gaat op het einde nog wel doortot heden. Het boek vertelt de periode van de kerkenstrijd tot 1939. Dat is wat strikter.

Zo zie je denk ik ook welke rol een kerk in een dorp kan spelen. Neem bijvoorbeeld Terlinden, een gehucht waar ook best wat mensen wonen. Maar daar is nooit een kerk gekomen en dat lijkt me dan toch anders.

Ja, zeker. Ik weet het niet precies, maar in het begin woonden misschien zo'n 200-400 mensen in Banholt, Toen was dat een gehucht, nu zijn er 1.000 inwoners en is er de kerk. De jongeren realiseren zich dat nu misschien niet zo, maar door de jaren heen is de kerk een grote bindende factor in de gemeenschap. Als je nagaat: zonder kerk hadden we niet zo een Carnaval gehad. We beginnen en eindigen hier nog steeds de Carnaval in de kerk. De Pinksterkermis is het grootste feest van het dorp en ook dat draait om de kerk. En dan is er natuurlijk ook nog de Broonk. Daarin lopen jaarlijks meer dan 400 van de 1.000 Banholtenaren mee. Bij de Broonk gaan ook veel kinderen mee. Als de kerk er niet was geweest, dan waren die feesten er ook niet geweest. De kerk zorgt voor binding in de gemeenschap. Vroeger was dat misschien sterker toen er een groter kerkbezoek was, maar ik ben ervan overtuigd dat de kerk nog altijd een belangrijke bindende factor is in onze gemeenschap.



In het begin moest door de Banholtenaren gevochten worden om een kerk te krijgen. Daarna kwamen de hoogtijdagen van het rijke Roomse leven en nu moet je weer als dorpsbewoner voor het behoud van de kerk gaan vechten en opnieuw verantwoordelijkheid daarvoor nemen.

Laat ik het zo zeggen. Ik zit hier zelf in het parochiebestuur. Vrijwilligers hebben we genoeg (ongeveer 150, waarvan er alleen 50 bezig zijn met het onderhoud van ons kerkhof). We hebben onder meer lectorengroepen, avondwakegroepen en een bloemsiergroep. Er worden ook veel kinderen misdienaar. Van de communicanten van afgelopen jaar heeft zich een groot aantal (zeven van de elf) als misdienaar gemeld. Dus dat is niet zo het punt. Bestuursfuncties vervullen is wat moeilijker en de gang naar de kerk loopt hier, net als elders, terug. Daar staat tegenover dat de Pinksterkermis elk jaar alleen maar groter wordt en ook bij de Carnaval zit de kerk vol. De mensen staan ook klaar voor het

jubiläum. Daar speelt ook bij mee dat het verhaal van de geschiedenis van het dorp de mensen aanspreekt. Bij het jubiléum kunnen we van elkaar op aan. Maar: ja, de kerk heeft het moeilijker. Vroeger hebben ze moeten "vechten" om een eigen kerk te krijgen moesten. In de toekomst zal eraan gewerkt moeten worden om de kerk te behouden. We weten ook niet hoe dat verder zal gaan. Het bisdom vraagt ons, gelovigen, nu al om na te denken over de toekomst van kerkgebouwen. Daar moeten we onze ogen niet voor sluiten. De dingen gaan veranderen.



lets anders, speelt St. Gerlach nog een bijzondere rol in Banholt en voor de Banholtenaren?

Hij is in de eerste plaats onze kerkpatroon. De Klompenraad wilde aanvankelijk de kerk wijden aan Hendricus. Dat was omdat er drie Hendricussen bij de Klompenraad betrokken waren. Maar daar wilde het bisdom niet in meegaan. Gerlachus is in beeld gekomen doordat we een kerkklok en een beeld van Houthem konden kopen. Hoe ze precies bij St. Gerlachus in Houthem zijn uitgekomen voor de klok en het beeld, weet ik even niet precies. Dat zal in het boek wel beschreven zijn. Wel weet ik dat ze vanuit Houthem de klok al snel terug wilden kopen. Het hele verhaal van de klok komt trouwens terug in de theatervoorstelling. We hebben sindsdien een voorliefde voor Gerlachus. Vanaf 1881 wordt door de

Jonkheid een Gerlachusden uit de bossen in de omgeving gehaald. Over een paar jaar vieren we dat we al 150 jaar een Gerlachusden halen. We hebben hier ook op 5 januari de Gerlachuskermis. Normaal lopen we op 5 januari de Gerlachuswandeling als pelgrimstocht naar Houthem, maar dit jaar draaien we dat om en gaan we van Houthem naar Banholt. We vertrekken dan om 7.30 uur in de ochtend vanuit de Gerlachuskerk Houthem en lopen naar de Gerlachuskerk in Banholt. Houthem helpt ons ook met de expositie. We zijn heel blij dat we enkele objecten uit de schatkamer in Banholt kunnen gaan tonen. We zijn onlangs met de kinderen in de schatkamer in Houthem gaan kijken en dat was voor ons allemaal bijzonder. Op 4 januari 2026 willen we als afsluiting van het Jubileumjaar met het zilveren borstbeeld naar Houthem lopen. Dan is de Jubileumcirkel rond.

We gaan zo meteen ook samen even de jubilaris zelf, de kerk, ontmoeten. Ik weet dat de oud-Banholtenaar Sjef Hutschemakers in de inrichting van die kerk een belangrijke rol heeft gespeeld.

De kerk is gerestaureerd ergens begin jaren '90. Pastoor Heijnen heeft toen aan Sjef Hutsch een vrijbrief gegeven om de kerk te schilderen en van schilderijen te voorzien. Hutsch heeft de kerk geverfd in pastelkleuren. Hij werd daarbij geïnspireerd door de liefde voor die kleuren van zijn gelovige moeder. Die paarse kleur, die zul je niet snel elders in een kerk zien. We zijn er hier aan gewend. Mensen van buiten vinden het of geweldig of afschuwelijk. Maar je moet het verhaal erachter begrijpen en dan leer je het waarderen. Sjef heeft ook een nieuwe kruisweg gemaakt. Aanvankelijk was het bisdom daar niet mee akkoord, maar ook dat is goed gekomen.



Nicky Tossings in de kerk van Banholt. Met links het beeld van St. Gerlach dat jaarlijks in de Broonk van Banholt door de Jonkheid wordt megedragen en met rechts achter hem: het Laatste Avondmaal als geschilderd door Sjef Hutschemakers.

We kijken vanuit Vrienden van St. Gerlach met Nicky en de mensen van Banholt uit naar het jubileum en wensen hun daarbij alvast veel plezier en devotie toe!

Ook het boek *“De Klompenraad uit de Dalestraat”* is trouwens van een oud-Banholtenaar, Harry van der Bruggen. Hij heeft van onze vorige pastoor, Rene Graet, het kerkelijk archief mogen inzien en heeft daarna ruim 10 jaar aan het boek gewerkt op basis van de feiten uit het archief. Tot nu was het verhaal van de kerk een kwestie van mond-op-mond overlevering, maar nu is alles tot in detail uitgezocht en opgeschreven. Eerst waren we een beetje huiverig voor zo een uitvoerig boek van meer dan 500 bladzijden. Maar dit boek verdient het om uitgebracht te worden, zodat iedereen het unieke verhaal van Banholt kan lezen. Die kans is misschien wel eenmalig en die konden we niet laten lopen...

JONKHEID EN JEUGD VAN TEBANNET IN DE BROONK (2024)

Hieronder een impressie van de Broonk van Banholt in 2024:





HET VERHAAL VAN GERLACH IN DE GLAS-IN-LOODRAMEN VAN BANHOLT

Niet alleen in Houthem kun je binnen in de parochiekerk het verhaal van St. Gerlach aan de hand van afbeeldingen volgen. Dat kan ook in de Gerlachuskerk van Banholt, waar de parochianen indertijd gul acht glas-in-loodramen hebben gesticht voor dat doel.



St. Gerlach, afgebeeld als ridder, hoort tijdens een riddertoernooi via een koerier (rechts) van het overlijden van zijn vrouw en besluit om zijn ridderlijke leven achter zich te laten en om op pelgrimstocht te gaan en om een boetvaardig leven te gaan leiden. Links onder is zijn toernooilans afgebeeld en achterin zijn toernooipaard en de toren van het kasteel waar het toernooi plaatsvond. Het gele vlak lijkt het Licht van God te zijn dat St. Gerlach tot inkeer brengt (in de Vita staat dat zijn ogen van zijn verstand open gingen, geraakt door de dauw van de hemelse genade. Toen begreep hij dat rijkdom vergankelijk is, dat ereposten voorbijgaand zijn en niets anders betekenen dan ijdelheid en bedrieglijke illusie.



Na zijn bezit te hebben weggeschonken, zijn zaken te hebben geregeld bracht St. Gerlach een bezoek aan de paus in Rome. Hij wil graag de weg van boetvaardigheid volgen om te genezen van de wonden van zijn ziel. De paus legde hem op om zeven jaren boete te doen in een hospitaal in Jeruzalem. Daar doet St. Gerlach zeven jaren lang en hoedt hij blootsvoets het vee. Hij hoedt er zeven jaar lang zwijnen en ander vee. Op een dag verwondt hij zijn voet aan een doornenstruik wat tot een ontsteking leidde. Op de afbeelding is hij te zien met zijn gewonde voet omzwachteld. St. Gerlach wordt omringd door vee met op de achtergrond de stad Jeruzalem.



Na zeven jaren verblijf in Jeruzalem ging St. Gerlach terug naar Rome. Hij liet de paus weten dat hij zijn boetvaardige leven wilde voortzetten, maar niet als monnik of kanunnik maar als kluizenaar. De paus keurde dit goed op voorwaarde dat hij geen bezit zou houden en genoeg zou nemen met wat hij nodig had om te eten en zich te kleden. Hij gaf onder die voorwaarde aan St. Gerlach toestemming om als kluizenaar te leven. St. Gerlach met zijn pelgrimsstaf preekt voor zijn bezoekers over het eenvoudige en boetvaardige leven. St. Gerlach gaf zelf het voorbeeld en ging in een holle eik leven.



Mensen uit de omgeving brachten St. Gerlach brood om zich mee te voeden. Hij mengde dat brood als blijk van boetvaardigheid met as. St. Gerlach dronk water uit een put in de omgeving van zijn kluizenarij. Armen en vreemdelingen ontving hij daar met spijzen die hij liet maken van de vruchten der aarde en van de dierlijke producten die de seizoenen hem leverden. St. Gerlach troost en spijst op deze afbeelding de armen door Gerlachusbrood aan hen uit te delen. Tijdens het Octaaf wordt dagelijks het Gerlachusbrood aan de pelgrims uitgedeeld die dan zijn graf bezoeken.



Vrijwel dagelijks bezoekt Gerlach het graf van St. Servaas in Maastricht. Onderweg moet hij een lastige helling beklimmen en de grond is er na een regenbui erg kleverig. In de nacht vertrekt St. Gerlach bij het eerste hanengekraai voor zijn pelgrimage naar Maastricht. Soms wordt hij op zijn tocht vergezeld. Een zekere Herman fluistert op zo een tocht Gerlach het gif van zijn boosaardigheid in. Als St. Gerlach dit gif in zijn hart merkt binnen druipen, spuugt hij het uit waarna de duivel Herman van de Maasbrug in Maastricht springt. Op de afbeelding zijn Gerlach en Herman te zien en op de achtergrond de Servaasbasiliek van Maastricht, waarin zich het graf van St. Servaas, de bestemming van Gerlachs pelgrimage, bevindt.



Kort voor zijn overlijden maakte God aan Gerlach duidelijk dat hij uiverkoren is. De priester Rutger, die die dag de H. Mis voor Gerlach celebreert, wordt na de H. Mis door Gerlach meegenomen naar de put waar Gerlach gewoonlijk water uit drinkt. Als Gerlach het water proeft, merkt hij dat het in wijn is veranderd. Dit wonder herhaalt zich twee keer en pas dan begrijpt Gerlach het teken. Boven is dit putwonder uit het leven van St. Gerlach afgebeeld: water verandert in wijn. Gerlach, die geen wijn drinkt, giet de wijn weg. Gerlach draagt om zijn nek het Jeruzalemkruis dat nu in de schatkamer in Houthem-St. Gerlach te zien is.



Niet lang na het putwonder, wordt St. Gerlach ziek. Het lukt niet om tijdig een priester aan zijn ziekbed te krijgen voor bediening met de Laatste Sacramenten. Gerlach vertrouwt echter op God. Er verschijnt daarop een grijsaard die wordt voorafgegaan door een jongeling. De grijsaard troost St. Gerlach en sterkt hem met het viaticum. Na het overlijden van St. Gerlach geeft de grijsaard opdracht om het lichaam van St. Gerlach te begraven gekleed in het harenkleed en harnas dat St. Gerlach droeg. Achteraf realiseerde men zich dat de grijsaard St. Servaas was geweest die met een engel St. Gerlach in zijn doodstrijd had bezocht. Te zien is op de afbeelding de scene uit het leven van St. Gerlach waarin St. Servaas hem in zijn kluisenarij op zijn sterfbed, begeleid door een engel met een kaars, het viaticum (de laatste H. Communie) geeft, zodat St. Gerlach een zalige dood kan sterven.



Te zien zijn op dit raam mensen die na het overlijden van St. Gerlach voor de voorspraak van St. Gerlach bidden. Armen, zieken en ook een ridder. Rechtsboven is de heilige kerklerares Hildegard van Bingen te zien. Zij is een tijdgenote van St. Gerlach, die haar professiekroontje aan St. Gerlach heeft afgestaan. Dat kroontje is lange tijd bewaard gebleven, maar is in de loop der tijd verloren gegaan. Volgens de Vita ontvlamde de H. Hildegard in liefde voor St. Gerlach en hoopte ze eenmaal voor eeuwig in zijn gezelschap voort te leven en de gelukzaligheid te delen.

DE KLOMPENRAAD UIT DE DALESTRAAT

*Het boek **De Klompenraad uit de Dalestraat. Kerkstrijd en het Schisma in Banholt en Terhorst 1872-1881** beschrijft voor het eerst sinds 150 jaar betrouwbaar en volledig deze kleurrijke episode in de Limburgse (kerk)geschiedenis.*

Het waren spraakmakende gebeurtenissen, in de jaren 1872 tot 1881. De gehuchten Banholt en Terhorst wilden een eigen kerkje met een priester, los van de parochiekerk in Mheer. Alle wereldlijke en kerkelijke overheden waren daar tegen. Dus bouwden de gehuchten hun godshuis zelf. Dit leidde tot hevige strijd tussen de gehuchten en die overheden. Maar verdeeldheid heerste ook aan de verschillende fronten.

BOEK DE KLOMPENRAAD UIT DE DALESTRAAT

Voor 6 juli 2025 besteld
& betaald = vermelding in boek

Presentatie en uitgifte boeken
25 oktober 2025



Uit folder Stichting Klompenraad i.v.m. jubileum:

Tegenwerking van de wereldlijke overheid

Fervent tegenstander van het kerkje was de baron van Mheer, Otto Napoleon de Loë Imstenraedt, die burgemeester van Mheer was vanaf 1876. Hij liet geen middel onbepoefd om de kerkbouw te verhinderen en ongedaan te maken. De kerkstrijders probeerden hun gelijk te halen bij hogere bestuurlijke overheden: de commissaris van de Koning, Gedeputeerde Staten van Limburg, verschillende ministeries, tot zelfs bij de Koning. Maar nergens vonden zij enige steun.

Tegenwerking van de bisschop en zijn geestelijkheid

De bisschop van Roermond, Mgr. J.A. Paredis, had toestemming gegeven tot bouw van een kapel, maar onder voorwaarden die voor meerdere uitleg vatbaar waren. Dit leidde tot meningsverschillen met de bisschop. Toen de kerkbouw gereed was, weigerde monseigneur de aanstelling van een priester. De deken van Gulpen alsook de pastoor en de kapelaan van Mheer schaarden zich aan de kant van de bisschop. Ook hier zochten de kerkstrijders steun hogerop: bij een voormalige pastoor, bij de pauselijke internuntius, ja zelfs bij de Paus zelf. Maar ook hier vonden zij geen gehoor. Ten einde raad namen Banholt en Terhorst zelf een eigen pastoor in dienst, een uit Bohemen afkomstige, afvallige priester. Hij werd geworven en aangesteld met hulp en steun van hoogwaardigheidsbekleders en zielzorgers uit verschillende gezindten: de Oud-Katholieke Kerk, de Nederlandse Hervormde Kerk en de Oud-bisschoppelijke Cleresie. Toen de afvallige priester zijn schismatieke woord ging verkondigen in Banholt en Terhorst, capituleerde bisschop Paredis van Roermond. Hij verhief Banholt tot rectoraat, maar met de minst mogelijke bevoegdheden, op 28 februari 1881.

Archiefonderzoek

Deze gebeurtenissen, die de natie choqueerden, althans door alle landelijke en veel regionale bladen breed werden uitgemeten, worden nu voor het eerst volledig, gedetailleerd en in hun context beschreven. De auteur, dr. Harry van der Bruggen, was van 1980 tot 2008 docent en onderzoeker aan de Universiteit Maastricht en van 2013 tot 2022 archivaris van de St. Gerlachuskerk in Banholt. Hij verrichtte het nodige bronnenonderzoek. Naast dit archief materiaal wist hij talrijke nog onbekende en nog niet-bestudeerde primaire bronnen te verzamelen uit verschillende hoeken. Oorspronkelijke verslagen, briefwisselingen tussen direct betrokkenen, een dagboek van een van de kerkstrijders, werkaantekeningen en notariële akten worden afgewisseld met krantenverslagen, ingezonden stukken en advertenties. Zo ontstaat een levendig, waarheidsgetrouw en kleurrijk beeld van deze uitzonderlijke, onstuimige episode in de Limburgse (kerk)geschiedenis.

Uit het parochieblad Houthem-St. Gerlach:

WELKOM BIJ WANDELEN LANGS DE KRIBKES IN HOUTHEM-ST. GERLACH

“We hopen op vele bezoekers tijdens de 3 de editie!”

Wees welkom. De derde editie van Wandelen langs de Kribkes in Houthem-St. Gerlach is een feit en vindt plaats van 8 december 2022 tot en met 2 januari 2024!

De deelnemers hebben hun kerststal in de tuin, inrit of eventueel achter het raam staan. Zodanig dat deze goed zichtbaar is vanaf de openbare weg.

U wandelt langs een grote, sfeervolle variatie aan stallen, omdat de deelnemers vrij zijn in hun keuze van de stal. Dit kan een grote, kleine, moderne, traditionele of een zelfgemaakte stal zijn.

De route is gratis af te halen bij de balie van het heiligdom St. Gerlach tijdens de openingsuren maandag t/m zaterdag van 10.00 tot 16.00 uur, zondag vanaf 11.00 u. ■





Namens het bestuur van Stichting Vrienden van St. Gerlach wensen we alle Vrienden van St. Gerlach en alle vrijwilligers en parochianen in Houthem en Banholt: een zalig kerstfeest en een zalig nieuwjaar!